

matyáš dlab (terén)

Brněnská dramaturgická a produkční platforma Terén bez stálé scény a souboru je třetí scénou příspěvkové organizace Centrum experimentálního divadla. Jejím revírem je divadlo, platforma ale s oblibou překračuje všechny zažité hranice uměleckých forem i jejich zasazení v prostoru a čase. Jaká úskalí s sebou práce téhle měňavky nese i co nového se chystá, představuje umělecký ředitel Matyáš Dlab.

FOTO BARBORA DOLEŽALOVÁ

Kolik kolektivů, jako jste vy, u nás vlastně funguje?

Popravdě si myslím, že náš provoz přímou analogií nemá. Našla bys spoustu kolektivů bez stálé scény, ale asi jen Terén je součástí příspěvkové organizace, tedy zřizované kultury. Vědomě jsme na stálou scénu a kolektiv tvůrců rezignovali. Přišlo nám, že taková umělecká praxe je rozvinutá, a rozhodli se založit něco nového. Naše role je teď hlavně dramaturgická, kurátorská a produkční. Analogie by šly najít například v hudební scéně, v nezávislých promotérských skupinách, které se specializují na využívání specifických nebo nevyužívaných prostor.

Jak pracujete? Zaměřujete se více na veřejný prostor?

Naše dramaturgie se ve velké míře odvíjí od konkrétní spolupráce s uměleckými osobnostmi a kolektivy. Oproti rozšířené praxi divadla neděláme sezonní rámce, spíše bereme Terén jako celoroční nebo dlouhodobou aktivitu. Máme více paralelních projektů, které jsou dlouhodobě aktivní a zároveň stále se vyvíjející, což znamená i různá tempa, náročnosti a formu jednotlivých akcí. Nepracujeme tak, že bychom seděli u stolu a od A do Z vymysleli, kam které dílo přesně dojde. Spíše utváříme určité rámce možností pro umělecké týmy a hledáme způsoby, jak potenciál spolupráce maximálně rozvinout. Pokud od umělců přicházejí specifické koncepty, aktivizuje se zásadní smysl Terénu, tedy vytvořit pro takový projekt adekvátní zázemí. Je jasné, že každé dílo vzniká v určitém omezení, a všichni žijeme ve stejné realitě, praxe standardního divadla s sebou ale obvykle nese omezení velmi zřetelná. Většinou máš jasně definovaný prostor a velmi omezený tvůrčí čas přípravy. Je silný tlak na to, abys věděla, co to dílo bude, už dlouho dopředu. Tyto aspekty se snažíme nějakým způsobem rozmělnit. Když

přijde tým, který potřebuje pracovat venku, snažíme se mu to umožnit. Pokud chce naopak konvenční sál, jdeme do toho také. Neprofilujeme se jako tým lidí, který by se profesně zajímal o veřejný prostor, ale pokud je záměrem díla s ním pracovat, pak do něj vstupujeme.

Jak jste přežili pandemií?

Velmi nás podrželo zázemí příspěvkové organizace. V průběhu pandemie jsme měli relativně stabilizovaný rozpočet a interní tým v úvazcích. Na poměry českého kulturního provozu jsme pořád malinký subjekt, což se v uplynulých letech ukázalo jako částečná výhoda. Mezi námi a většími institucemi s desítkami nebo stovkami lidí je velký rozdíl. V takhle velké krizi se rozsáhlé struktury neuměly pohotově proměnit nebo adaptovat, zatímco pro nás to bylo daleko jednodušší – s ohledem na rozsah naší činnosti, ale i její formu.

Spousta našich akcí šla samozřejmě do zdi a bohužel to úplně pohřbilo i jeden náš hudební program s názvem SOFT. Přeplánovali jsme se ale na nový typ aktivit, a udrželi tak kontinuální tvorbu. Vstoupili jsme především do online prostředí, ne jako do prostoru pro holou prezentaci živého umění, ale jako do svébytného média. Svým způsobem to byla i zajímavá výzva, otestovali jsme, jestli v takovém prostředí umíme tvořit smysluplně, a snad se to povedlo.

Jaké propojení Terén s hudbou má?

Hudba nacházela v Terénu zázemí od počátku. Ať už ve standardním rozhraní, kdy organizujeme klasický koncert, nebo v projektech, kde hudba a zvuk víc prorůstají s něčím jiným. Před třemi lety jsme zahajovali projektem Terénní úprava, ve kterém vystoupili Martin Janiček, Elia Moretti a Roman Radkovič Collective. Proběhla i klubová noc s argentinským kolektivem Trrueno nebo vystoupení legendy experimentální scény Otona Yoshihida. V létě jsme v katakombách pod Centrem experimentálního divadla připravili

třídílňý projekt zvukového a vizuálního umění Order of Sonic Chaos, kurátorovaný Jonášem Gruskou, a na oslavu třetích narozenin Terénu jsme pozvali projekt Rickey Mouse Fun House, kde účinkují hudebníci z experimentální scény a soudobé hudby. Vstoupili jsme také do několika spoluprací s brněnskou filharmonií nebo s Brno Contemporary Orchestra.

Abych to shrnul, přesah do hudby a zvukového umění je v Terénu z perspektivy divadla nejsilnější. Přirozeně z povahy toho, že mezi scénickým uměním a hudbou sdílíme základní dimenzi prostředí, kde se pohybujeme. Setkáváme se tváří v tvář při událostech, které jsou neopakovatelné. Společně se věnujeme formám umění, pro které je zásadní časovost.

Co máte v plánu na tento rok?

Chceme se vrátit k dramaturgické sérii jednorázových projektů Nové sady, která by se dočasně měla posunout do popředí naší činnosti. V letošním roce plánujeme připravit díl s Šárkou Zahálkovou, kurátorkou pardubické galerie GAMPA, která bude pracovat v tvůrčím duu se scénickou autorkou Eliškou Řihovou. Dále bychom rádi rozvinuli dlouhodobější spolupráci s polskou divadelní scénou a kulturním prostorem Komuna Warszawa. Společně bychom chtěli vytvořit polskou verzi projektu Sex, díla režiséra Wojtka Ziemilského, který jsme v Brně zahájili v dubnu 2021. Letos bychom chtěli realizovat jedno nebo dvě uvedení, a pak uvidíme, jestli bude možné ho dlouhodobě uvádět mezi Českem a Polskem. To, že pro nás byl loňský rok „úspěšný“, znamenalo enormní zátěž pro dimenzi našeho týmu. Podařilo se nám představit naše produkce v Polsku, Německu, Rakousku, Slovensku, ale i například v Rumunsku.

Pro nový rok jsme se rozhodli, že nebudeme vstupovat do náročných nebo mezinárodních projektů, ale spíš se zaměříme na stabilizaci provozu a projekty na domácí scéně.